

**Rekenkamercommissie
Apeldoorn**

Onderzoeksrapport Jaarstukken 2009

20 mei 2010

Rekenkamercommissie

Onderzoeksrapport jaarstukken 2009

Inhoudsopgave

0.	Samenvatting en aanbevelingen	2
1.	Inleiding en werkwijze	4
2.	Kwaliteit verantwoording jaarstukken	5
	2.1 Verantwoording vooral intern	
	2.2 Herbezinning	
3.	Realisatie van doelen en kijk van de burgers	7
	3.1 Kijk burgers op prestaties 2009	
	3.2 Prestaties programma's 8, 9 en 13/14	
	3.3 Investeringen BROA	
4.	Financieel beheer	13
	4.1 Financiële resultaat en informatievoorziening	
	4.2 Specifieke onderwerpen financieel beheer	

Bijlage :

- 1 Resultaten telefonische enquête burgers over het jaarverslag 2010
- 2 Checklist uitvoering aanbevelingen rekenkamerrapport jaarstukken 2008
- 3 Ambtelijke beantwoording schriftelijke vragen rekenkamercommissie (exclusief bijgevoegd voor de gemeenteraad)

0. Samenvatting en aanbevelingen

De kredietcrisis die in 2008 uitbrak maakte van 2009 een ongewoon jaar. Geen jaar voor het gemeentebestuur om op routine (planmatig) te sturen en verantwoorden. November 2008 stelde de gemeenteraad een meerjarenprogrammabegroting (MPB) vast met veel onzekerheden op verschillende terreinen. Voor het college van burgemeester en wethouders was het in 2009 zaak alert op nieuwe ontwikkelingen in te spelen en de gemeenteraad daarbij intensief te betrekken.

Terugkijkend aan de hand van de verantwoording in de jaarstukken 2009, constateert de rekenkamercommissie dat college en raad daar op belangrijke onderdelen van het beleid goed in zijn geslaagd. Ondanks de economische tegenwind is het gemeentebestuur ver zijn gekomen in de realisatie van de gestelde beleidsdoelen.

Meest in het oog springende voorbeelden hiervan zijn de oplevering van 947 nieuwbouw-woningen (95% van het gestelde doel, getalsmatig het dubbel zoveel als gemiddeld in vorige jaren) en de relatief beperkte groei van het aantal uitkeringsgerechtigden (9% in plaats van 17,5 % als voorspeld bij de tussentijdse rapportage van oktober 2009). College en raad hebben naar vermogen gehandeld en bijgestuurd om de begroting goed uit te voeren.

In financieel opzicht is 2009 een jaar met de laatste zonnestrallen. De gemeente sloot af met een positief resultaat van 5,7 miljoen euro. De algemene reserve steeg van 27,5 naar 30,9 miljoen euro. Deze hoge reserve is dringend nodig voor diverse verplichtingen en als aanvulling op de bezuinigingsmaatregelen in de komende jaren. De stagnatie in de bedrijvigheid en de woningbouwsector heeft een groot effect op de positie van het grondbedrijf. Begin 2009 is de winstverwachting van het grondbedrijf verlaagd van 56 naar 35,9 miljoen euro. Per 1 januari 2010 is de winstverwachting verder gedaald naar 28,8 miljoen euro. De commissie en de accountant hebben bij het onderzoek van de jaarstukken geen beoordeling van de complete nota Meerjaren Programma Grondexploitaties 2010 kunnen uitvoeren.

Ten aanzien van de kwaliteit van de jaarstukken kan de commissie kortweg haar boodschap van vorige jaren herhalen: de raad krijgt veel verantwoordingsinformatie, maar het kan anders en beter: beknoptere informatie, meer duidelijkheid over behaalde prestaties en over de maatschappelijke effecten van het beleid en de inzet van middelen, meer gebruik van moderne communicatiemiddelen. De wil en het initiatief om te veranderen moet voor een deel van de raad zelf komen.

Een extra appél wil de commissie op college en raad doen voor het actiever betrekken van burgers bij de begrotingscyclus. De commissie ziet daartoe verschillende mogelijkheden. Bij wijze van proef heeft de commissie zelf een korte enquête gehouden om de mening van burgers te peilen over een aantal in 2009 behaalde prestaties en over het belang van geldbesteding voor verschillende beleidsdoelen.

Als top-3 meest gewaardeerde prestaties in 2009 noemt de Apeldoornse burger:

- het regelen van opvang voor vrouwelijke slachtoffers van geweld, loverboys en prostitutie;
- de mogelijkheid om groente-, fruit- en tuinafval gratis aan te bieden; en
- het feit dat meer schoolverlaters succesvol zijn herplaatst.

In hoofdstuk 3 van dit rapport gaan wij verder in op de meest in het oog springende resultaten.

De nieuw aangetreden accountant heeft met een frisse kritische blik de eerste jaarrekening-controle afgerond. Zijn rapport van bevindingen spreekt voor zich en bevat gerichte adviezen aan college en raad. De rekenkamercommissie ziet geen aanleiding daar veel aan toe te voegen. In hoofdstuk 4 van dit rapport beperkt de commissie zich ertoe enkele aandachtspunten voor het financiële beheer te onderstrepen.

Naar aanleiding van het onderzoek van de jaarstukken 2009 formuleert de rekenkamercommissie een zevental aanbevelingen aan gemeenteraad en college.

1. *Richt in aansluiting op de plannen voor een nieuwe begrotingsindeling de kaderstelling in de begroting meer op hoofdlijnen in en dynamiseer de begroting en de jaarstukken.*
2. *Sta de komende raadsperiode apart stil bij het kostenniveau van diverse activeringstrajecten.*
3. *Agendeer het onderwerp prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties op korte termijn in de politieke markt zodat de raad duidelijkheid krijgt over de afronding van nieuwe kaderafspraken.*
4. *Stel op grond van de verantwoording in de jaarstukken de doelen en streefcijfers in de komende begroting tot een realistisch niveau bij en communiceer hierover helder met de bevolking. Voorbeeld: het streefcijfer 'Oordeel van burgers over onderhoud van wegen en fietspaden'.*
5. *Besteed mede in het licht van het nieuwe bestuursakkoord de komende tijd specifiek aandacht aan een optimalisering van het gebruik van wijkvoorzieningen.*
6. *Maak afspraken dat de raad op korte termijn voorstellen voor een verbeterde kaderstelling van het grondbeleid voorgelegd krijgt*
7. *Maak afspraken ten aanzien van de verbetering van de financiële transparantie (mutaties reserves) zodat de raad daarover voor het begin van het begrotingsjaar 2011 een besluit kan nemen.*

1. Inleiding en werkwijze

De rekenkamercommissie van de gemeente Apeldoorn is door de gemeenteraad opgedragen onderzoek te doen naar de jaarstukken. Met dit rapport brengt de commissie haar advies uit aan de gemeenteraad. Dit jaar is de commissie voor de uitvoering van het onderzoek naar de jaarstukken uitgebreid met 2 vertegenwoordigers van fracties die geen vast lid zijn van de rekenkamercommissie.

Rekenkamercommissie en accountant onderzoeken de jaarstukken elk met hun eigen invalshoek. De accountant kijkt naar het getrouwe beeld van de financiële verantwoording en de rechtmatigheid van het financiële beheer.

De rekenkamercommissie kijkt naar de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie, naar de beleidsprestaties in relatie tot de besteding van middelen en betreft daarbij het oordeel van de accountant. De commissie heeft met de accountant over zijn bevindingen gesproken en heeft dit rapport daarop afgestemd.

Voor de raad is het van belang om het rapport van bevindingen van de accountant als een zelfstandig document te lezen, omdat de accountant in principe andere zaken belicht dan de rekenkamercommissie.

Accenten

Naast een oordeel over de kwaliteit van de informatievoorziening heeft de rekenkamercommissie vooral gekeken naar het prestatieniveau van de gemeente en de beelden die daarover bij de burger bestaan en naar de inzichten en aandachtspunten die bij de jaarrekeningcontrole van de nieuwe accountant naar voren zijn gekomen.

Hoe heeft de gemeente in 2009 ingespeeld op de gevolgen van de kredietcrisis?

Wat vinden burgers van belangrijke resultaten die het college in de jaarstukken verantwoordt? Heeft de raad gedurende het begrotingsjaar goed zicht gehad op het financiële beheer en wordt de raad voldoende bij belangrijke wijzigingen in de begroting betrokken?

Referentiekader

De commissie heeft het jaarverslag en de jaarrekening 2009 beoordeeld ten opzichte van:

- de kaderstelling in de begroting (MPB 2009-2012),
- de tussentijdse informatie aan de raad, vooral in de tweede tussentijdse rapportage;
- het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV); en
- het door de raad vastgestelde controleprotocol 2009.

Daarnaast is bekeken of er voortgang is gemaakt ten aanzien van de verbeterpunten uit het rekeningonderzoek 2008.

Wijze van uitvoering

In de periode van 10 april tot 20 mei 2009 zijn de onderzoekswerkzaamheden uitgevoerd. De rekenkamercommissie heeft analyses gemaakt van de jaarstukken 2009 en kennis genomen van het rapport van bevindingen van de accountant, inclusief de reactie van het college daarop en van het collegevoorstel ter vaststelling van de jaarstukken.

De commissie heeft schriftelijk vragen gesteld aan de organisatie en aan de accountant. Na beantwoording is met de accountant mondeling overleg gevoerd. Via een kort telefonisch onderzoek is de waardering van de bevolking gepeild over enkele prestaties in 2009 en de inzet van gemeentelijke budgetten voor diverse beleidsterreinen.

De beantwoording van de schriftelijke vragen aan de organisatie is voor raadsleden als aparte bijlage 3 bij dit rapport gevoegd.

2. Kwaliteit verantwoording jaarstukken

Inleiding

De commissie bekijkt van jaar op jaar op welke wijze de kwaliteit van de jaarstukken zich ontwikkelt. De jaarstukken zijn in de eerste plaats het document waarin het college aan de

gemeenteraad integraal verantwoording aflegt over het uitgevoerde beleid. De jaarstukken hebben ook een functie in de verantwoording van het gemeentebestuur aan de Apeldoornse bevolking.

Aanpak

De commissie heeft de kwaliteit van de verantwoordingsinformatie in de jaarstukken beoordeeld rekening houdend met beschouwingen daarover in eerdere onderzoeksrapporten.

Bevindingen

2.1 Verantwoording vooral intern

De rekenkamercommissie stelt vast dat in het jaarverslag en de jaarrekening voor 2009 (heel) veel verantwoordingsinformatie is te vinden. Dat is op zich een groot goed. Maar bij deze vaststelling dienen wel een aantal belangrijke kanttekeningen te worden geplaatst. Om te beginnen constateert de commissie dat de verslaglegging, evenals in vorige jaren, toch voornamelijk sterk intern gericht is. Het betreft in hoofdzaak beleidsplannen, instrumenten en zaken die binnen de gemeentelijke organisatie geregeld zijn.

De 'buitenwereld', om het zo maar eens te karakteriseren, de Apeldoornse gemeenschap met zijn uitdagingen, kansen, vragen en problemen is nauwelijks in beeld. Om te beginnen niet in termen van na te streven doelen van beleid. De begroting, en in lijn daarmee de jaarstukken bevatten vele, heel loffelijke doelstellingen, maar deze zijn veelal niet SMART¹ geformuleerd. Met als gevolg dat in de jaarstukken nauwelijks tot niet wordt ingegaan op de maatschappelijke effecten van ingezette beleidstrajecten, instrumenten en in dat kader besteed geld.

Als voorbeeld kan de inzet van WMO-instrumenten² genomen worden. Rapportcijfers zijn aardig, maar zeggen weinig over de vraag of de inzet van deze instrumenten de burgers meer bij de samenleving betreft, of dat het streven van de overheid om burgers meer zelf verantwoordelijk te maken voor maatschappelijke zorg (en hen daarbij te ondersteunen) succes heeft.

Of als tweede voorbeeld. De commissie is niet alleen geïnteresseerd in de vraag hoeveel gezinnen schuldhulpverlening hebben ontvangen, maar ook in de vraag of hen dat ook helpt om hun schulden af te bouwen en duurzaam zonder grote schulden te leven. Geld uitgeven en instrumenten inzetten vormen een eerste stap. Vervolgens luidt de vraag wat het bestede geld en ingezette instrumenten binnen de Apeldoornse samenleving bewegen, welke effecten zij hebben. Niet dat het over de gehele linie mogelijk is deze beleidseffecten in kaart te brengen, maar het zou binnen enkele cruciale programma's van het jaarverslag toch het streven moeten zijn elk jaar op een aantal punten wat dieper te graven, wat meer inzicht te verwerven en dit inzicht uit te dragen.

2.2 Herbezinning

De rekenkamercommissie is er zich van bewust dat dit geen gemakkelijke opgave is, en dat de sleutel voor een meer op maatschappelijke effecten gerichte verantwoording niet zozeer bij de jaarstukken, als wel aan het begin van de jaarcyclus te vinden is: de begroting derhalve. De commissie blijft van oordeel dat de begroting in de huidige vorm (en daaraan gekoppeld de jaarstukken) aan herbezinning toe is. En wel in tweeërlei opzicht.

Om te beginnen dienen de hoofdlijnen van beleid compacter en meer SMART te worden geformuleerd. De commissie komt in dat opzicht in het nieuwe bestuursakkoord 'Veerkracht en verbinding' bemoedigende voornemens tegen waar het vooruitzicht op een nieuwe begrotingsopzet met minder programma's wordt geschetst. In onze ogen biedt minder programma's de mogelijkheid doelen scherper in termen van te bereiken (en te meten) maatschappelijke effecten te formuleren.

Daarnaast is het van groot belang ook het gesprek met de raad en de Apeldoornse gemeenschap inzake beleidsvoornemens en beleidresultaten te dynamiseren. Dat begint met het eerste punt, de beleidsinhoud en beleidseffecten transparanter te maken. Maar daarnaast is ook de vorm waarin begroting en jaarstukken worden gepresenteerd aan herziening toe. In een tijd van weblogs, twitter en ping vormen dikke pakken papier niet de meest aangewezen

¹ SMART staat voor Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden.

² WMO staat voor Wet Maatschappelijke Ondersteuning

weg om raad en burgers te informeren. Heldere communicatie vraagt om compacte, heldere boodschappen. Op hoofdlijnen, maar wel sterk beleidsinhoudelijk in termen van doelen en maatschappelijke effecten.

De rekenkamercommissie is er in dat kader ook voorstander van om de jaarstukken binnen een meer interactieve setting te communiceren. In het verdere vervolg van deze rapportage wordt daar een eerste (zij het nog bescheiden) aanzet toe gegeven.

Uitgaande van bovenstaande lijn van argumentatie formuleert de commissie de wens een actieve bijdrage te leveren aan een verdere dynamisering van de begroting en de jaarstukken.

Basisprincipe van de begrotingscyclus is dat het bestuur de ervaringen uit beleidsverantwoording in de jaarstukken gebruikt voor een verbetering van de beleidskaders in een volgende begroting. Door het niet bij papieren jaarstukken te laten, maar burgers en instellingen actiever te betrekken bij de beoordeling van de beleidsresultaten kunnen signalen uit de samenleving de meningsvorming in de gemeenteraad aanscherpen over de opzet van een nieuwe begroting.

Wellicht dat een bredere werkgroep, bestaande uit leden van de commissie, uit de hoek van de accountant en uit leden van de ambtelijke organisatie een eerste aanzet tot vernieuwing zou kunnen geven.

Aanbeveling 1

De rekenkamercommissie adviseert in aansluiting op de plannen van het college voor een nieuwe begrotingsindeling de kaderstelling in de begroting meer op hoofdlijnen in te richten en te werken aan een verdere dynamisering van begroting en jaarstukken. De commissie biedt zich aan om daar een actieve bijdrage aan te leveren.

3. Realisatie van doelen en kijk van de burgers

Inleiding

De gemeenteraad stelt de kaders en controleert of het beleid doeltreffend is. De rekenkamercommissie maakt analyses van de jaarstukken met het doel de raad meer inzicht te geven in de effecten en resultaten in het verslagjaar. Onderstaande bevindingen en conclusies zijn te zien als een handreiking voor bespreekpunten in de politieke markt Apeldoorn.

Aanpak

De commissie wil met haar werk bijdragen aan het meer zichtbaar maken van het gemeentebestuur voor de burgers. Omgekeerd vindt de commissie het ook belangrijk dat de organisatie “van buiten naar binnen” kijkt. Daarom brengt de commissie in het kader van dit onderzoek bewust het burgerperspectief in beeld. Bij wijze van eerste proef is via een telefonische enquête de mening van burgers over enkele onderdelen van het jaarverslag gepeild.

De kredietcrisis heeft veel maatschappelijke sectoren in 2009 voor problemen gesteld waarbij de gemeente betrokken is. Denk aan de gevolgen voor de arbeidsmarkt, het armoedebeleid, de woningmarkt en de ontwikkeling van de bedrijvigheid.

De commissie heeft in het vorig jaar bij het onderzoek van de jaarstukken bepleit deze ontwikkelingen voor de gemeenteraad goed in beeld te brengen. Voortbordurend op dit thema heeft de commissie dit jaar de ambtelijke organisatie extra ondervraagd over de verantwoording in de programma's 8 (Inkomensvoorziening, dienstverlening en activering) en 13 en 14 (het onderdeel woningbouw van deze programma's). Vanwege de grote politieke aandacht voor de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) is daarnaast extra onderzoek gedaan naar programma 9 (Volksgezondheid en zorg). Bijlage 3 met de ambtelijke beantwoording van vragen (alleen bijgevoegd voor de raad) geeft een volledig inzicht in de gewisselde informatie.

In dit hoofdstuk stipt de commissie enkele specifieke bevindingen hieruit aan.

Daarnaast heeft de commissie gekeken naar de investeringen in het kader van de BROA³.

Bevindingen

3.1 Kijk burgers op prestaties 2009

De rekenkamercommissie beschouwt het jaarverslag en de jaarrekening niet als een louter interne gemeentelijke aangelegenheid. Het college legt langs deze weg niet alleen verantwoording af aan de raad over gevoerd beleid en bestede publieke middelen. Deze documenten vormen ook een communicatiemiddel naar de Apeldoornse gemeenschap, naar burgers, instellingen en bedrijven in de stad. De rekenkamercommissie heeft het afgelopen jaar diverse malen gediscussieerd over de vraag op welke wijze burgers meer betrokken kunnen worden bij de verantwoordingscyclus van de gemeente. Ten aanzien van het jaarverslag zijn in dat kader verschillende mogelijkheden de revue gepasseerd. Ten denken valt aan een korte publieksversie van het jaarverslag, waarin de belangrijkste beleidsvoornemens en -resultaten worden beschreven en/of van commentaar worden voorzien. Daarnaast is de mogelijkheid besproken om een aantal burgers uit te nodigen het jaarverslag op hoofdlijnen te lezen en in een soort 'rondetafel'-setting met de commissie te bespreken. De uitkomsten van zo'n overleg zou de commissie dan kunnen verwerken in het rapport over het jaarverslag. Een derde optie die kwam bovendrijven was het houden van een (telefonische) enquête waarbij burgers gevraagd worden zich uit te spreken over resultaten van beleid en prioriteiten voor de toekomst.

Voor het jaarverslag van dit jaar heeft de rekenkamercommissie een eerste proef gedaan met deze derde optie. In dat kader heeft de rekenkamercommissie een extern bureau verzocht een representatief telefonisch onderzoek te doen onder de inwoners van Apeldoorn. Doel van het onderzoek was tweeledig. Enerzijds het belang en de waardering van de burgers over de gemeentelijke prestaties in het jaar 2009 te peilen, anderzijds na te gaan hoe de burgers van Apeldoorn oordelen over prioriteiten (in termen van geldbesteding) inzake de

³ BROA staat voor BestemmingsReserve Ontwikkeling Apeldoorn.

diverse beleidsterreinen van de gemeente. Het onderzoek is tussen 20 en 25 april uitgevoerd. In dat kader zijn 515 interviews afgenomen. Na de bespreking van de jaarstukken in de gemeenteraad zal de commissie de proef evalueren.

Waardering prestaties 2009

Een eerste vraag had betrekking op de lijst van prestaties in 2009 die waarover het college verantwoording af legt. Per programma zijn 1 of 2 prestaties geselecteerd, die in het jaarverslag zijn gemeld. Deze zijn aan de geënquêteerden voorgehouden met de vraag hoe belangrijk men die prestaties vindt.

Opvallend is dat naast voorspelbare onderwerpen ook enkele minder voor de hand liggende prestaties zeer hoog worden gewaardeerd.

Hoog scoren (percentage zeer belangrijk en belangrijk): 'extra opvang voor jonge vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld, loverboys of prostitutie' (93,4 procent), 'gratis aanbieden van groente, fruit, en tuinafval in de groencontainer' (92,9 procent), 'het meer succesvol herplaatsen van schoolverlaters' (89,2 procent), 'het invoeren van een afsprakensysteem voor paspoorten en persoonsbewijzen' (87,7 procent) en 'het aanpakken van natuurbrandgevaar' (84,2 procent). Opvallend is het (verreweg) laagst scorende item, het gegeven dat 'alle raadsvergaderingen via internet te volgen zijn' (42,7 procent). Zie voor de volledige rangorde bijlage 1, tabel 1.1.

Bij nadere beschouwing kan nog onderscheid worden gemaakt naar leeftijd en woongebied (stedelijk versus landelijk). Rond de eerste vraag, naar het belang van specifieke beleidsitems, treden geen verschillen naar gebied naar voren. Wel wordt duidelijk dat oudere burgers over het algemeen meer waarde hechten aan gemeentelijk beleid. En dat geldt zeker voor een aantal specifieke beleidsterreinen: 'de aanleg van 30 km gebieden', 'het bouwen van nieuwe woningen', 'het bibliotheekaanbod en -bezoek', 'intensievere milieucontroles op bedrijven', 'bemiddeling naar vrijwilligerswerk' en 'het gebruik van minimaregeling Regelrecht'.

Aandacht besteding middelen

In een tweede vraag werd nagegaan welke zaken in de ogen van de burgers van Apeldoorn meer aandacht van de gemeente (in termen van te besteden geld) zouden mogen krijgen en welke zaken minder.

Als vier belangrijkste beleidsitems ('er mag meer aan besteed worden') komen naar voren: 'aanleg en onderhoud van verkeer en wegen' (59,2 procent), 'onderwijs en jeugdbeleid (scholen en projecten voor de jeugd)' (58,6 procent), 'werkgelegenheidsbeleid, bijstand en armoedebeleid' (49,7 procent) en 'gezondheid (GGD, huishoudelijke verzorging, opvang van dak- en thuislozen, etc.)' (48,9 procent). De scores in termen van 'kan minder' komen voor deze items niet boven de 4,1 procent uit.

Als drie belangrijkste items waar de burgers van Apeldoorn van mening zijn dat 'het minder kan' treden op de voorgrond: 'voorzieningen en subsidies voor kunst en cultuur' (39,6 procent stelt dat het 'minder mag zijn'), 'bestuur (gemeenteraad, burgemeester en wethouder, alsmede bestuurlijke samenwerking) (37,0 procent), 'bedrijfsterreinen en winkelcentra' (26,3 procent). Op deze items scoort het antwoord 'mag meer zijn' respectievelijk 10,4 procent, 3,9 procent en 13,2 procent.

Zie voor de volledige rangorde bijlage 1, tabel 1.2.

Bij de vraag welke zaken in de ogen van de burgers van Apeldoorn meer aandacht van de gemeente (in termen van te besteden geld) zouden mogen krijgen en welke zaken minder blijkt dat de burgers uit de landelijke gebieden terughoudender zijn waar het om gemeentelijke activiteiten gaat dan burgers uit het stedelijke gebied. Dat blijkt vooral op terreinen als 'milieu', 'gezondheid', 'aanleg en onderhoud van wegen' en 'brandweer en veiligheidsprojecten'. Alleen op de items 'woningbouw' en 'samenleven in dorpen en wijken' scoren de burgers in de landelijke gebieden hoger. In termen van leeftijd zijn minder eenduidige trends waar te nemen. Hier springen vooral een aantal verschillen op specifieke beleidsterreinen in het oog. Zo is 16 procent van de 16 tot 24 jarigen van mening dat de gemeente minder kan uitgeven aan werkgelegenheidsbeleid (tegenover 4,1 procent van de totale populatie), maar tegelijkertijd oordeelt 58 procent van diezelfde 16 tot 24 jarigen dat met meer mag zijn (tegenover 46,2 procent van de totale populatie). Waarschijnlijk speelt de inschatting van het eigen toekomstige arbeidsmarktperspectief hier een belangrijke rol.

Het zal niet verbazen dat de 65plussers (met 37 procent mag meer) wat minder belang hechten aan werkgelegenheidsbeleid. Datzelfde geldt voor de gemeentelijke uitgaven voor

onderwijs. Gezondheid is een thema dat vooral door de 25 tot 39 jarigen als een belangrijk 'mag meer' beleidsterrein benoemd. Verder valt op dat rond de items 'kunst en cultuur' en 'bestuur' het vooral de middencategorieën (25 tot 39 en 40 tot 64 jaar) zijn die het sterkst in termen van 'kan minder argumenteren. Bij 'kunst en cultuur' betreft dat respectievelijk 43 en 40 procent, waarbij de ouderen (65plus) ook meegaan met 42 procent, terwijl van de jongeren slechts 14 procent dat oordeel is toegedaan. Bij 'bestuur' gaat het om respectievelijk 41 en 42 procent, terwijl dat percentage voor de 65plussers op 23 procent uitkomt en voor jongeren op 11 procent.

3.2 Prestaties programma's 8, 9 en 13/14

De nota van aanbieding (jaarstukken p. 7-19) biedt een goed samenvattend beeld van de in 2009 bereikte resultaten.

De commissie belicht specifiek enkele punten uit de nota van aanbieding en uit programma's 8, 9 13 en 14 van het jaarverslag.

Programma 8 Inkomensvoorziening, dienstverlening en activering

In programma 8 neemt de commissie enkele positieve ontwikkelingen waar:

- Het bereik van de minimaregeling (strippenkaart) Regelrecht; Deze is in 2009 toegenomen van 57% naar 65%. Verruiming van het bereik is al lang een prioriteit van de raad. De stijging wordt ambtelijk verklaard uit een verbeterde communicatie in combinatie met meer ambtshalve verstrekking van de strippenkaart. In mei komt meer gedetailleerde informatie vrij over het bereik van de regeling Regelrecht (zie het antwoord op de vragen 1-4 in bijlage 3).
- Het beroep op schuldhulpverlening; De nieuwe regeling schuldhulpverlening (waarover de commissie in 2008 advies heeft uitgebracht) slaat volgens de verantwoording in de jaarstukken aan. Ondanks de grote toeloop voldoen de behandel tijden de Stadsbank weliswaar niet gehele aan de scherpe eigen normen, maar zijn deze relatief gunstig ten opzichte van binnenkort geldende wettelijke eisen (zie het antwoord op vraag 5 in bijlage 3).
- De uitstroom van uitkeringsgerechtigden in het kader van de Wet Werk en Bijstand; De uitstroomdoelstelling van werkzoekenden naar werk van 450 personen is ruimschoots gehaald (gerealiseerde uitstroom 543 personen). Desondanks nam het aantal uitkeringsgerechtigden in Apeldoorn in 2009 als gevolg van de economische crisis met 195 personen toe, een stijging met 8,9 %.

In de kosten voor bemiddeling van uitkeringsgerechtigden naar een reguliere baan kon de dienst in het kader van dit onderzoek geen inzicht bieden (zie beantwoording vraag 10 in bijlage 3).

Aanbeveling 2

De rekenkamercommissie adviseert de gemeenteraad in de komende raadsperiode apart stil te staan bij het kostenniveau van diverse activeringstrajecten. De rekenkamer-commissie is beschikbaar om de raad daarin bij te staan.

Programma 9 Volksgezondheid en zorg

In programma 9 signaleert de commissie enkele zorg- en aandachtspunten:

- de raad is de afgelopen jaren intensief betrokken geweest bij de beleidsontwikkeling van de WMO/huishoudelijke verzorging (HV). Gezien de lichte daling van waarderingscijfers uit de doelgroep HV en de veel lagere afname van uren HV (-10% ten opzichte van de ramingen) is het voor de raad zaak de ontwikkelingen op dit gebied nauwgezet te blijven volgen (zie antwoord op de vragen 13, 18 en 19, bijlage 3).
- Door wijzigingen in het AWBZ-regiem en scherpere indicatiestelling staan de totale kosten voor trajectplannen van het Regionaal Kompas (maatschappelijke opvang, (O)GGZ en verslavingsbeleid) onder druk (zie antwoord op vraag 14, bijlage 3).
- Een ander zorgpunt is de aanzienlijke stijging van de kosten per vervoersvoorziening voor gehandicapten en de flinke stijging van het aantal woningaanpassingen (zie antwoord op de vragen 20 en 21 in bijlage 3). Op het punt

van de woningaanpassingen is een evaluatie voorzien om een verdere kostenbeheersing te bereiken.

Programma 13 en 14 – het aspect woningbouw

Met de oplevering van 947 nieuwbouwwoningen in het afgelopen jaar is de gemeente dicht bij de taakstelling voor 2009 gebleven. Onder de omstandigheden van de zware recessie is dit een knappe prestatie. Uit de verantwoording en de beantwoording van de kritische vragen van de commissie (zie bijlage 3 vragen 23-28) wordt duidelijk dat de gemeente veel initiatief toont om in samenwerking met corporaties en projectontwikkelaars de bouwproductie in beweging te houden. Van de regeling starterleningen, een politieke prioriteit, is ruimschoots gebruik gemaakt (zie antwoord op vraag 33, bijlage 3).

De commissie vraagt aandacht voor het achterblijven van het collectief particulier opdrachtgeverschap (CPOG). Een evaluatie hiervan komt binnenkort beschikbaar (zie antwoord op vraag 32 in bijlage 3).

De rekenkamercommissie heeft gevraagd naar de stand van zaken van de prestatieafspraken met de corporaties. Uit de beantwoording blijkt dat de gezamenlijke stuurgroep van gemeente en corporaties verwacht binnenkort nieuwe kaderafspraken af te ronden (zie antwoord op vraag 35 in bijlage 3). Open blijft de vraag of en hoe de raad daarin mee kan denken.

Aanbeveling 3

De rekenkamercommissie adviseert de gemeenteraad het onderwerp prestatieafspraken met de woningbouwcorporaties op korte termijn in de politieke markt te agenderen zodat de raad duidelijkheid krijgt over de afronding van nieuwe kaderafspraken.

Nota van aanbidding en overige programma's

Naast de voorgaande specifieke programmabespreking vraagt de commissie de aandacht voor twee onderwerpen.

Het beheer van de openbare ruimte blijft een lastig punt in de politieke afweging. De waarderingscijfers voor het onderhoud van wegen en fietspaden blijft sterk achter bij het gewenste niveau (nota van aanbidding, pag. 13 en programma 6, pag. 130). Op de vraag van de commissie wijst de ambtelijke organisatie erop dat de gemeenteraad het onderhoudsbudget na de vaststelling van de kadernotitie Openbare Ruimte slechts eenmalig heeft verhoogd, terwijl een structurele verhoging uitgangspunt was. Tevens speelt de aanzienlijke winterschade aan de wegen een rol in de beeldvorming van de burgers (zie antwoord op vraag 44 in bijlage 3).

De vraag dringt zich op of de gemeenteraad in komende begrotingsafweging de budgetverhoging voor wegenonderhoud kan voortzetten. Zoniet dan is het noodzakelijk doelen en streefcijfers in de begroting bij te stellen

Aanbeveling 4

De commissie adviseert de raad op grond van de verantwoording in de jaarstukken de doelen en streefcijfers in de komende begroting tot een realistisch niveau bij te stellen en hierover helder met de bevolking te communiceren. Goed voorbeeld hiervan is het streefcijfer 'Oordeel van burgers over onderhoud van wegen en fietspaden'.

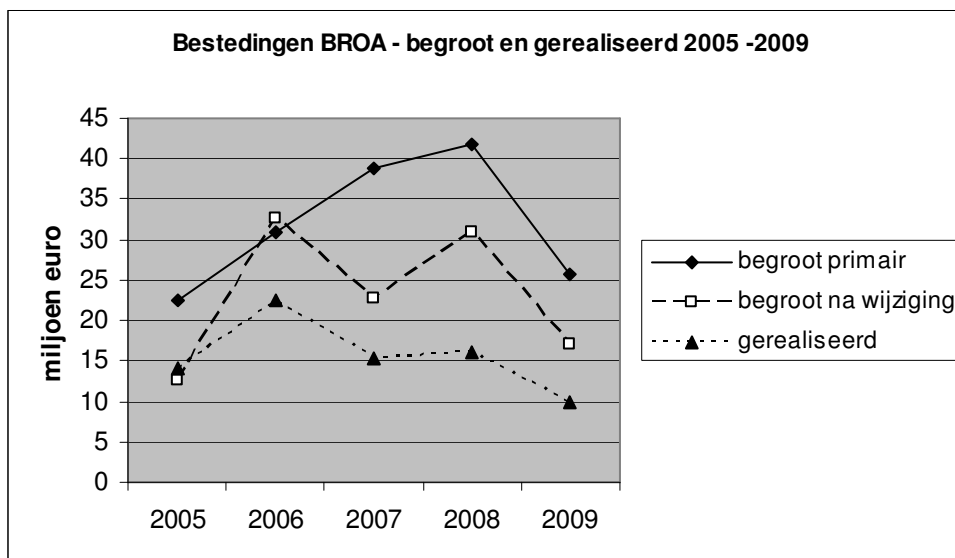
In programma 10 luidt hoofddoelstelling 10.2 dat de gemeente een gevarieerd aanbod aan ontmoetingsplekken in wijk en dorp wil instandhouden en vergroten. Kijkend naar wat er gedaan is om deze hoofddoelstelling te bereiken, meldt het jaarverslag de oplevering van enkele multifunctionele centra (MFC's). De beschikbaarheid van gebouwen is een eerste voorwaarde, maar feitelijk gaat het de gemeente om de bereikbaarheid, toegankelijkheid en bruikbaarheid (BTB) van de verschillende voorzieningen. Uit het antwoord op een gestelde vraag (zie vraag 48 in bijlage 3) leidt de commissie af dat er bij enkele MFC's twijfel bestaat over de bereikbaarheid en de bezettingsgraad, het daadwerkelijke gebruik. Dat is een intrigerend gegeven temeer omdat in het nieuwe bestuursakkoord zowel de regie van de wijken en dorpen als de noodzaak tot scherper financieel beleid kernthema's zijn.

Aanbeveling 5

De rekenkamercommissie adviseert gemeenteraad en college mede in het licht van het nieuwe bestuursakkoord de komende tijd specifiek aandacht te besteden aan een optimalisering van het gebruik van wijkvoorzieningen.

3.3 Investerings bestemmingreserve ontwikkeling Apeldoorn (BROA)

De rekenkamercommissie kijkt elk jaar naar de uitvoering van de investeringsplannen, opgenomen in de Bestemmingsreserve Ontwikkeling Apeldoorn (BROA). De bestedingen van het investeringsprogramma BROA zijn een indicator of de gemeente erin slaagt grote projecten tot uitvoering te brengen en dus een graadmeter voor de effectiviteit van het investeringsbeleid.

De vergelijking van ramingen en realisaties van investeringen uit de BROA vertoont een vergelijkbaar patroon met voorgaande jaren. Er wordt ambitieus begroot, tijdens het begrotingsjaar volgt een eerste meer realistische bijstelling van de investeringsramingen, aan het eind van het verslagjaar blijkt ook die bijstelling niet haalbaar te zijn geweest. De commissie is van mening dat raad en college zich voor de toekomst moeten blijven inspannen voor een realistischer begroten van de investeringsmiddelen. Voor het overige stelt de commissie vast dat het meerjarig investeringsverloop de gevolgen van de recessie goed zichtbaar maakt.

Concreet in cijfers is in 2009 primair een investeringsvolume BROA van 25,7 miljoen euro begroot, tussentijds is deze raming bijgesteld tot 17,0 miljoen euro. In het jaarverslag is uiteindelijk voor een bedrag van 9,9 miljoen euro aan bestedingen uit de BROA verantwoord. Het verloop van de bestedingen is toegelicht in bijlage B van het jaarverslag (pag. 329-339). De commissie is van mening dat voldoende is verklaard waarom deze wijzigingen in het investeringsverloop zijn opgetreden.

4. Financieel beheer

Inleiding

De controle op rechtmatigheid en getrouwheid van het financiële beeld is primair de opdracht aan de accountant. De voorwaarden voor de controle zijn opgenomen in het controleprotocol 2009 dat de gemeenteraad op 12 november 2009 heeft vastgesteld.

In het controleprotocol is door de raad één specifiek aandachtspunt benoemd: de kwaliteit van de nota Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG) 2010 als sturings- en verantwoordingsinstrument voor de gemeenteraad.

De hoofdlijnen van de financiële informatie vindt de gemeenteraad in de nota van aanbidding van de jaarrekening en de verplichte paragrafen in het jaarverslag.

Aanpak

De rekenkamercommissie neemt kennis van de verantwoording over de financiën en van de bevindingen van de accountant, bespreekt eventuele onduidelijkheden met de accountant en rapporteert daarover aan de raad.

Bevindingen

4.1 Financiële resultaat en informatievoorziening

De commissie is van mening dat de verantwoording over de financiële huishouding in de jaarstukken 2009 opnieuw van hoog niveau is. Het jaarresultaat is helder gepresenteerd en verschillen met de begroting zijn op hoofdlijnen goed inzichtelijk gemaakt.

De accountant heeft zijn goedkeurende verklaring afgegeven zonder beperkingen.

Bij de controlewerkzaamheden heeft de accountant weliswaar één fout en enkele onzekerheden vastgesteld doch deze blijven ruim binnen de vooraf in het controleprotocol vastgestelde tolerantiegrenzen.

Het jaarresultaat vóór bestemming bedraagt afgerond 3,4 miljoen euro. De voordelige afwijking van dit resultaat ten opzichte van de begroting van 5,7 miljoen euro komt nagenoeg overeen met de prognose bij de 2^e tussentijdse rapportage (turap) die 5,6 miljoen euro bedroeg.

Wel werd in de 2^e turap nog uitgegaan van een voordeel op mutaties bestemmingsreserves van per saldo 0,6 miljoen euro zodat het college verwachtte 6,2 miljoen euro in de algemene reserve te kunnen storten. In het jaarverslag bedraagt het voordeel mutaties bestemmingsreserves 2,5 miljoen euro en is voor 3,2 miljoen euro aan aanvullende bestemmingsvoorstellen opgenomen zodat de afdracht aan de algemene reserve daalt naar 2,7 miljoen euro⁴. De bestemmingsvoorstellen zijn in het raads- en collegevoorstel voldoende toegelicht.

4.2 Specifieke onderwerpen financieel beheer

De nieuwe accountant PricewaterhouseCoopers heeft zoals de titel van het rapport van bevindingen aangeeft 'een frisse start' gemaakt met de controlewerkzaamheden bij de gemeente Apeldoorn.

De kritische doorlichting heeft een aantal nieuwe gezichts- en verbeterpunten aan het licht gebracht zonder dat volgens de rekenkamercommissie sprake is van schokkende bevindingen in de zin van tekortkomingen in het financieel beheer. Dat op zich is een geruststellende constatering.

Het rapport samengevat in de 10 belangrijkste boodschappen geeft helder weer waar nog werk aan de winkel is.

De rekenkamercommissie heeft het rapport van bevindingen met de account besproken. Op grond daarvan heeft de commissie geen behoefte de stellingname van de accountant over te doen maar wil zij wel enkele aandachtspunten voor de raad onderstrepen.

⁴ Resultaat vóór bestemming (€ 3,4 mln V) plus voordeel mutaties reserves (€ 2,5 mln V) min aanvullende bestemmingsvoorstellen (€ 3,2 mln N) = afdracht naar algemene reserve (€ 2,7 mln V)

Het belangrijkste signaal dat de accountant naar de raad heeft afgegeven is dat de raad moet overwegen de kaderstelling ten aanzien van het grondbeleid en de omgang met reserves aan te scherpen.

Nota MPG 2010

De rekenkamercommissie betreurt het dat het voor de accountant niet mogelijk was in het kader van het jaarrekeningonderzoek een oordeel te geven over de nota MPG 2010. Op het moment van de controlewerkzaamheden was de nota MPG 2010 nog niet gereed. Op dat onderdeel heeft de accountant dus geen gevolg kunnen geven aan het door de raad vastgestelde controleprotocol. Om toch aan de behoefte van de raad tegemoet te komen adviseert de commissie de accountant rechtstreeks te betrekken bij de bespreking van de nota MPG in de politieke markt Apeldoorn. De verbeterpunten ten aanzien van het grondbeleid die de accountant op pag. 28 van zijn rapport van bevindingen aandraagt, sluiten goed aan bij de adviesbrief "Doorlichting nota MPG" die de rekenkamercommissie op 23 november 2009 aan de raad heeft uitgebracht.

Aanbeveling 6

De commissie adviseert de raad bij de behandeling van de nieuwe nota MPG en vaststelling van de jaarstukken 2009 met het college afspraken dat de raad op korte termijn voorstellen voor een verbeterde kaderstelling van het grondbeleid in voorgelegd krijgt.

Financiële transparantie jaarstukken – mutaties reserves en begrotingswijzigingen

In boodschap 5 stelt de accountant voor de transparantie van de jaarstukken te verbeteren door eenduidige afspraken tussen raad en college te maken over hoe het college om gaat met toevoegingen en onttrekkingen aan reserves tijdens het begrotingsjaar en de mate waarin begrotingswijzigingen aan de raad worden voorgelegd. De beschouwing die de accountant op pag. 28 en 29 van zijn rapport van bevindingen geeft over toevoegingen en onttrekkingen aan bestemmingsreserves maakt duidelijk dat de praktijk in Apeldoorn op gespannen voet staat met richtinggevende uitspraken van de commissie BBV. Het college heeft in zijn reactie in 2010 een nieuwe nota 'spelregels reserves en voorzieningen' in het vooruitzicht gesteld. De rekenkamercommissie pleit ervoor de raad niet met een panklare nota te confronteren maar eerder in de afweging te betrekken door vooraf een startnotitie 'spelregels' met de raad te bespreken. In zo'n startnotitie kan het college de verplichtingen vanuit het BBV⁵ helder in kaart brengen en enkele oplossingsvarianten met voor- en nadelen presenteren, voorzien van in het land gangbare praktijkvoorbeelden.

Aanbeveling 7

De commissie adviseert de raad over de verbetering van de financiële transparantie voor het begin van het nieuwe begrotingsjaar 2011 een besluit te nemen.

De commissie denkt daarbij aan een procedure waarbij de raad kort na de zomer een startnotitie voorgelegd krijgt en tegen het eind van 2010 een concreet raadsvoorstel.

⁵ BBV staat voor Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten. Het BBV is de Algemene Maatregel van Bestuur waar artikel 186 van de Gemeentewet op doelt, die regels geeft voor de begroting, de begrotingswijzigingen, de meerjarenraming, het jaarverslag en de jaarrekening van gemeenten en provincies.

Krediet Oracle licenties

De gemeenteraad heeft in de politieke markt Apeldoorn (PMA) van 17 december 2009 een kredietvoorstel met begrotingswijziging voor de aanschaf van Oracle licenties als niet besluitrijp geacht. Het college naar aanleiding daarvan een toelichtende brief aan de raad gericht. Die sluit met de passage:

“In de rekening 2009 zal de aanschaf van de Oracle-licenties transparant verwerkt worden. Toegelicht zal worden dat uw Raad nog geen besluit over het aanvullend kredietvoorstel heeft genomen, omdat het voorstel om technische redenen niet besluitrijp werd geacht. Omdat de financiële uitwerking binnen de kaders valt en uw Raad geïnformeerd is, wordt het voorstel wel conform het voorgestelde besluit verwerkt. Het vaststellen van de rekening impliceert dat uw Raad alsnog het krediet verleent.”

Bij de bespreking van de toelichtende brief over het kredietvoorstel in de PMA van 25 april jl. is de rekenkamercommissie gevraagd de handelwijze in het kader van het rekeningonderzoek te beoordelen. De commissie heeft over deze zaak met de accountant overleg gevoerd.

Volgens het BBV (artikel 28) dienen overschrijdingen goed herkenbaar in de jaarrekening te worden opgenomen.

Het college heeft op pag. 76 van de jaarstukken 2009 het krediet toegelicht en in de jaarstukken verwerkt.

Binnen de Apeldoornse spelregels (actieve informatieplicht) is het van belang of de raad tijdig van de overschrijding op de hoogte is gesteld. In de tweede tussentijdse rapportage (turap) van 13 oktober 2009 (pag. 34) meldt het college dat het nieuwe contract met Oracle leidt tot extra kapitaallasten met een structureel nadeel van 95.000 euro. Het college had er verstandig aan gedaan bij de turap direct een kredietvoorstel met begrotingswijziging te voegen en dit niet te laten rusten tot december, hetgeen tot irritatie bij de gemeenteraad heeft geleid.

Verder is het rechtmatigheidsoordeel bij overschrijdingen afhankelijk van de vraag of de uitgaven passen binnen het bestaand beleid. Het college heeft toelicht dat dit het geval is. Begrotingsoverschrijdingen binnen bestaand beleid weegt de accountant niet mee bij zijn oordeel voor een goedkeurende verklaring.

Tegen deze achtergrond adviseert de commissie de raad bij de vaststelling van de jaarstukken alsnog (impliciet) met de kredietverlening in te stemmen.

Voorts adviseert de commissie de raad, toekomstgericht denkend, opnieuw te kijken naar de afspraken en spelregels voor begrotingswijzigingen rond reguliere programmaoverschrijdingen en kredietverlening. Dit sluit aan bij de bevindingen van de accountant en de aanbeveling hiervoor om nieuwe afspraken te maken over de onttrekkingen en toevoegingen aan bestemmingsreserves.

Bijlage 1 resultaten telefonische enquête burgers over het jaarverslag 2009

Tabel 1.1 Hoe belangrijk vindt u de volgende zaken die de gemeente in 2009 gerealiseerd heeft

Hoe belangrijk vindt u het dat de gemeente heeft gerealiseerd dat:	Zeer belangrijk		Belangrijk		Neutraal		Onbelangrijk		Zeer onbelangrijk		Totaal
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	
Extra opvang is geregeld voor jonge vrouwen die slachtoffer zijn van geweld, loverboys of prostitutie	220	43,7%	250	49,7%	23	4,6%	9	1,8%	1	0,2%	503
Groente, fruit en tuinafval gratis kan worden aangeboden in de groencontainer	225	44,4%	246	48,5%	22	4,3%	9	1,8%	5	1,0%	507
Meer schoolverlaters succesvol herplaatst zijn	131	26,8%	305	62,4%	43	8,8%	10	2,0%			489
Burgerzaken naast 'vrije inloop' ook een afsprakensysteem voor paspoorten en persoonsbewijzen heeft ingevoerd	104	21,2%	326	66,5%	33	6,7%	24	4,9%	3	0,6%	490
Natuurbrandgevaar samen met recreatieondernemers en boseigenaren wordt aangepakt.	90	18,6%	318	65,6%	56	11,5%	19	3,9%	2	0,4%	485
Er 14 hectare nieuw openbaar groen is aangelegd, onder andere in Zuidbroek en elders in Apeldoorn Noord	112	22,6%	300	60,6%	58	11,7%	23	4,6%	2	0,4%	495
Intensievere milieucontroles hebben plaatsgevonden op bedrijven	95	19,4%	309	63,1%	53	10,8%	28	5,7%	5	1,0%	490
Plannen om hoogspanningslijnen in Zuid ondergronds te maken nu financieel rond zijn	118	24,2%	262	53,8%	69	14,2%	34	7,0%	4	0,8%	487
Fietsroute Asselsestraat werd aangelegd	99	20,9%	263	55,5%	69	14,6%	38	8,0%	5	1,1%	474
Het bibliotheekaanbod en -bezoek in Apeldoorn op peil is gebleven	61	12,3%	318	64,1%	86	17,3%	28	5,6%	3	0,6%	496
Oost-Veluweg grotendeels is aangelegd	60	15,3%	222	56,6%	80	20,4%	25	6,4%	5	1,3%	392
Meer mensen gebruik hebben kunnen maken van de minimaregeling 'Regelrecht'	82	18,1%	238	52,5%	95	21,0%	35	7,7%	3	0,7%	453
Er 30 km gebieden zijn aangelegd in de Donken, het Rivierenkwartier en in Hoederloo	75	15,9%	257	54,4%	70	14,8%	58	12,3%	12	2,5%	472
Er in 2009 ongeveer 950 nieuwe woningen zijn gebouwd	72	14,6%	269	54,7%	97	19,7%	47	9,6%	7	1,4%	492
Meer bemiddeling heeft plaatsgevonden voor vrijwilligerswerk door het Verenigingsbureau	49	10,4%	272	57,7%	108	22,9%	41	8,7%	1	0,2%	471
De Kerklaan vernieuwd is	61	13,6%	239	53,3%	105	23,4%	37	8,3%	6	1,3%	448
Er evenementen worden gehouden in Omnisport zoals de World Volleybal League en Davis Cup	59	12,0%	246	49,9%	95	19,3%	69	14,0%	24	4,9%	493
Schouwburg Orpheus door zijn programma meer bezoekers heeft getrokken	70	14,3%	233	47,5%	111	22,6%	68	13,8%	9	1,8%	491
Nieuw multifunctioneel centrum Dok Zuid geopend is	52	11,4%	224	49,2%	120	26,4%	54	11,9%	5	1,1%	455
Delen van de beek De Griff hersteld zijn (tussen Anklaarseweg en Deventerstraat)	63	13,0%	219	45,1%	107	22,0%	78	16,0%	19	3,9%	486
Gestart is met de vernieuwing van winkelcentrum De Eglantier	30	6,3%	240	50,7%	121	25,6%	74	15,6%	8	1,7%	473
Er zes kunstgrasvelden voor diverse verenigingen zijn aangelegd	49	10,2%	221	45,9%	103	21,4%	99	20,5%	10	2,1%	482
Alle raadsvergaderingen via internet te volgen zijn	16	3,6%	173	39,1%	112	25,3%	121	27,4%	20	4,5%	442

Tabel 1.2 Vindt u dat de gemeente voldoende geld besteedt aan de volgende zaken

Vindt u dat de de gemeente Apeldoorn voldoende geld besteedt aan:	Ja, voldoende		Kan minder		Mag meer		Totaal
	n	%	n	%	n	%	n
Aanleg en onderhoud van verkeer en wegen (6%)	170	36,7%	19	4,1%	274	59,2%	463
Onderwijs en jeugdbeleid (scholen en projecten voor de jeugd) (8%)	164	39,9%	6	1,5%	241	58,6%	411
Gezondheid (GGD, huishoudelijke verzorging, opvang van dak- en thuislozen etc.) (8%)	209	48,9%	9	2,1%	209	48,9%	427
Werkgelegenheidsbeleid, bijstand en armoedebeleid (15%)	170	46,2%	15	4,1%	183	49,7%	368
Brandweer en veiligheidsprojecten (Politie valt niet onder de gemeentel!) (3%)	242	58,2%	19	4,6%	155	37,3%	416
Milieu (inzameling van afval, controles bedrijven, energiebesparing) (9%)	261	61,6%	24	5,7%	139	32,8%	424
Aanleg en onderhoud van groen, riolering en water (9%)	271	65,0%	12	2,9%	134	32,1%	417
Sportvoorzieningen en subsidies (3%)	238	56,7%	51	12,1%	131	31,2%	420
Samenleven in dorpen en wijken (opbouwwerk en wijkcentra) (2%)	238	60,7%	33	8,4%	121	30,9%	392
Woningbouw en volkshuisvesting (23% samen met bedrijfsterreinen en winkelcentra)	254	67,0%	29	7,7%	96	25,3%	379
Bedrijfsterreinen en winkelcentra (23% samen met woningbouw en volkshuisvesting)	244	60,5%	106	26,3%	53	13,2%	403
Voorzieningen en subsidies voor kunst en cultuur (4%)	201	50,0%	159	39,6%	42	10,4%	402
Bestuur (gemeenteraad, burgemeester en wethouders en bestuurlijke samenwerking (4%))	214	59,1%	134	37,0%	14	3,9%	362

Cijfer (..) = percentage van de totale begroting

Bijlage 2 Checklist uitvoering aanbevelingen rekenkamerrapport jaarstukken 2008

De rekenkamercommissie heeft getoetst of en in hoeverre raad, college en organisatie en de commissie zelf uitvoering hebben gegeven aan de aanbevelingen, vorig jaar, naar aanleiding van het onderzoek van de jaarstukken 2008.

	Aanbeveling	Uitgevoerd	Toelichting
1	<i>Stuur voor de korte termijn (de begrotingscyclus in voorbereiding, 2010-2013) sterker op maatschappelijke effecten van beleid (wat merkt de burger dagelijks van de gemeentelijke activiteiten) en minder op het proces en de te leveren producten.</i>	NOG NIET VAST TE STELLEN	
2	<i>Verzoek het college in de volgende jaarstukken (2009) de samenvattende verantwoording (nota van aanbieding) qua presentatie aantrekkelijker te maken voor een breed publiek.</i>	NEE	De jaarstukken 2009 bevatten geen publieksvriendelijke samenvatting. De samenvatting is primair geschreven voor de doelgroep gemeenteraad.
3	<i>Zet met de (nieuwe) raad scherper in op een heldere verbinding tussen de doelstellingen van beleid en de uiteindelijke maatschappelijke effecten. Dat vraagt over de gehele linie van de cyclische producten, bestuursakkoord, voorjaarsnota, begroting en jaarverslag/ jaarrekening, een scherper sturen op meetbare en in de tijd gespecificeerde indicatoren (voor beleidsproducten als ook voor maatschappelijke effecten van beleid).</i>	NOG NIET VAST TE STELLEN	
4	<i>Vraag het college de tussentijdse informatievoorziening aan de raad te versterken door van enkele relevante beleidsterreinen, in elk geval van de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand en het grondbeleid, ieder kwartaal een overzicht te vragen van de uitvoering van de begroting.</i>	JA	De raad heeft vanaf medio 2009 kwartaalberichten van het college ontvangen met actuele kengetallen over het effect van de kredietcrisis op de arbeidsvoorziening en de woningmarkt.
5	<i>Agendeer het onderwerp risicomanagement apart in de politieke markt en vraag van het college uitleg hoe dit in de actuele situatie binnen de gemeente is georganiseerd.</i>	JA IN AANGEPASTE VORM	Het onderwerp risicomanagement is in november tijdens een themamiddag van de raad met de nieuwe accountant verkend.
6	<i>Vraag het college in een volgend jaarverslag uitgebreider te verantwoorden hoe de interne rechtmatigheidscontrole is uitgevoerd en wat de bevindingen zijn ook van zaken die het rechtmatigheidsoordeel niet aantasten.</i>	JA	Zie Jaarverslag 2009 p. 318-320.
7	<i>De rekenkamercommissie neemt zich voor tijdens de zomermaanden een kort expertonderzoek met betrekking tot de nota meerjaren prognose grondbedrijf (MPG) uit te voeren en daarover in september de raad advies uit te brengen.</i>	JA	De rekenkamercommissie heeft met enige vertraging in november 2009 een brief met bevindingen aan de raad gericht over de MPG 2009

**Bijlage 3 Ambtelijke beantwoording schriftelijke vragen rekenkamercommissie–
exclusief bijgevoegd voor de raadsstukken**

Rekenkamercommissie gemeente Apeldoorn

Samenstelling mei 2010

Voorzitter:

J.M. (Joop) Roebroek

Vice-voorzitter/lid:

J.G. (Johan) Kruithof

Overige leden:

D. (David) van As

A.C. (Sjanie) Donker

M. (Menno) van Erkelens

M. (Martin) Fransen

M. (Maaïke) Moulijn

J.A.J. (Jos) Reijerink

M.J.P. (Mark) Sandmann

Toegevoegde deelnemers onderzoek jaarstukken 2009:

B. (Ben) Hendrikse

A. (Arjen) Tamsma

Secretaris:

H. (Herman) van den Broek

Postadres: Postbus 9033
7300 ES Apeldoorn

Telefoon: (055) 580 1563

E-mail: h.vandenbroek@apeldoorn.nl

Website: www.apeldoorn.nl